

СТРАТЕШКИ ПЛАН

на Мрежата за заштита од дискриминација

Јули 2020г.

ВОВЕД

Мрежата за заштита од дискриминација е неформална мрежа на здруженија на граѓани кои работат на спречување и заштита од дискриминација, чија цел е развивање стратешко застапување на случаи на дискриминација преку обезбедување бесплатна правна помош и поднесување предмети пред домашните и меѓународните судови и механизми за заштита, како и вклученост во процесите на следење и креирање на политики и легислатива од областа на антидискриминацијата. Во Мрежата за заштита од дискриминација членуваат следните организации:

- Хелсиншки комитет за човекови права;
- ХЕРА – Асоцијација за здравствена едукација и истражување;
- Здружение за правна едукација и транспарентност СТАНИЦА П.Е.Т.;
- ХОПС – Опции за здрав живот Скопје;
- Фондација Отворено општество –Македонија;
- ЛГБТИ Центар за поддршка;
- Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ЕСЕ;
- Коалиција сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници МАРГИНИ Скопје.
- Здружение за поддршка на луѓето што живеат со ХИВ- Заедно посилни;
- Македонско здружение на млади правници;
- Националната мрежа против насилство врз жени и семејно насилство „Глас против насилство“

Мрежата започна со работа во 2010 година, непосредно после донесувањето и стапувањето во сила на Законот за спречување и заштита од дискриминација и формирањето на Комисијата за заштита од дискриминација.

Овој документ претставува Стратешки план на Мрежата за заштита од дискриминација, кој по дискусијата и одобрувањето од страна на организациите членки - претставува и конечен документ. Целта на документот е да ги трасира главните правци на дејствување на Мрежата. Документот е изработен со поддршка од TACSO – Technical Assistance for Civil Society Organizations, проект финансиран од Европската Унија. Документот е дополнет, корегирани и усвоен на средба во рамки на проектот „ЗСЗД под лупа: Следење на спроведувањето на новиот Закон за спречување и заштита од дискриминација“ финансиран од Фондацијата Отворено општество - Македонија во септември 2018 година. Документот е ревидиран од страна на членките на Мрежата во јули 2020 година.

КОНТЕКСТ

ПОЛИТИЧКИ КОНТЕКСТ

Политичката состојба во Македонија до 2017 година се карактеризираше со изразена поларизираност во општеството, политичко влијание врз независноста на институциите, континуиран притисок врз работењето на граѓанскиот сектор и доминантна партиска контрола врз работата на администрацијата. Ваквото политичко опкружување и селективна вклученост на граѓанскиот сектор во процесите на креирање и носење на политики, резултираше со неефикасен правен систем на заштита на човековите права. Со промената на власта во 2017 година, беше најавена целосна реформа на начинот на креирање и спроведување на политиките, која треба да придонесе кон унапредување на демократските капацитети на институциите. Со промената на власта во 2017 година, граѓаните и граѓанските организации започнаа поактивно да учествуваат во креирањето политики. Но спроведувањето на реформите не се одвива со очекуваната динамика, со што се уште не се постигнати значајни резултати на полето на еднаквоста и анти-дискриминацијата.

ПРАВЕН КОНТЕКСТ

Во Македонија општ закон за спречување и заштита од дискриминација е Законот за спречување и заштита од дискриминација. Други поважни законски и подзаконски акти кои содржат антидискриминаторски одредби се Законот за еднакви можности на жените и мажите, Стратегијата за воведување на родово одговорно буџетирање во Република Македонија, Националната стратегија за еднаквост и недискриминација, Стратегијата за родова еднаквост, како и законите по различни области кои содржат забрани за дискриминација и мерки за превенција и заштита од дискриминација.

Недостатоците на Законот за спречување и заштита од дискриминација од 2009 година кои резултираа со неефикасна заштита од дискриминација и нефункционална Комисијата за заштита од дискриминација беа причина за изменување на овој закон. Мрежата за заштита од дискриминација го мониторираше спроведувањето на законот, вклучително и тестирање на работата на надлежните институции и редовно ја известуваше домашната и меѓународната јавност за потребата од нов закон. Од 2016 година, Министерството за труд и социјална политика започна процес на донесување на нов Закон за спречување и заштита од дискриминација, а во работната група за подготовка на законот учествуваше Мрежата за заштита од дискриминација. Решенијата во текстот на нацрт - законот за спречување и заштита од дискриминација, одговорија на недостатоците на досегашниот закон, а неговата доследна имплементација треба да обезбеди ефикасен и ефективен систем за спречување и заштита од дискриминација. Во март 2019 година новиот Закон за спречување и заштита од дискриминација беше изгласан од Собранието, но тогашниот претседател на државата, Горѓе Иванов не го потпиша указот заради променетото име на државата. Во Мај 2019 година повторно Законот беше ставен на дневен ред и Законот беше прегласан. Но, потоа следеше пробивање на законските рокови поврзани со формирањето на Комисијата за заштита од дискриминација. До парламентарните избори кои беа закажани за април 2020 година, Собранието не успеа да ја формира Комисија. Во Мај 2020 година, Уставниот суд донесе одлука со која го укина Законот заради тоа што истиот бил донесен без потребното мнозинство. Оваа одлука Уставниот суд ја донесе по претставка доставена од претходниот претседател на Комисијата за заштита од дискриминација, чиј мандат беше прекинат со донесувањето на новиот Закон. Па така, покрај правниот вакуум со којшто се соочи државата за

време на тешка здравствена и економска криза, граѓаните останаа целосно без ефикасни и ефективни механизми за спречување и заштита од дискриминација. Мрежата за заштита од дискриминација иницираше процес на измени на Законот за спречување и заштита од дискриминација, во делот на регулирање на постапката за избор на членови на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација. Во јули 2020 година се оддржаа предвремени парламентарни избори, по кои се очекува формирање на Собранието и на Владата. Оттука, клучен стратешки приоритет на МЗД, повторно е донесување на Законот за спречување и заштита од дискриминација во најскоро можен рок.

ЕКОНОМСКИ КОНТЕКСТ

Високата стапка на сиромаштија и невработеност во Македонија влијае на ограничување на пристапот до правда, пред сè на маргинализираните групи на луѓе. Не постои доволна структурирана финансиска поддршка од државата и приватниот сектор за работата на граѓанскиот сектор, а со тоа континуитетот на работа на граѓанските организации се основа на финансиската поддршка од домашните и странските донатори.

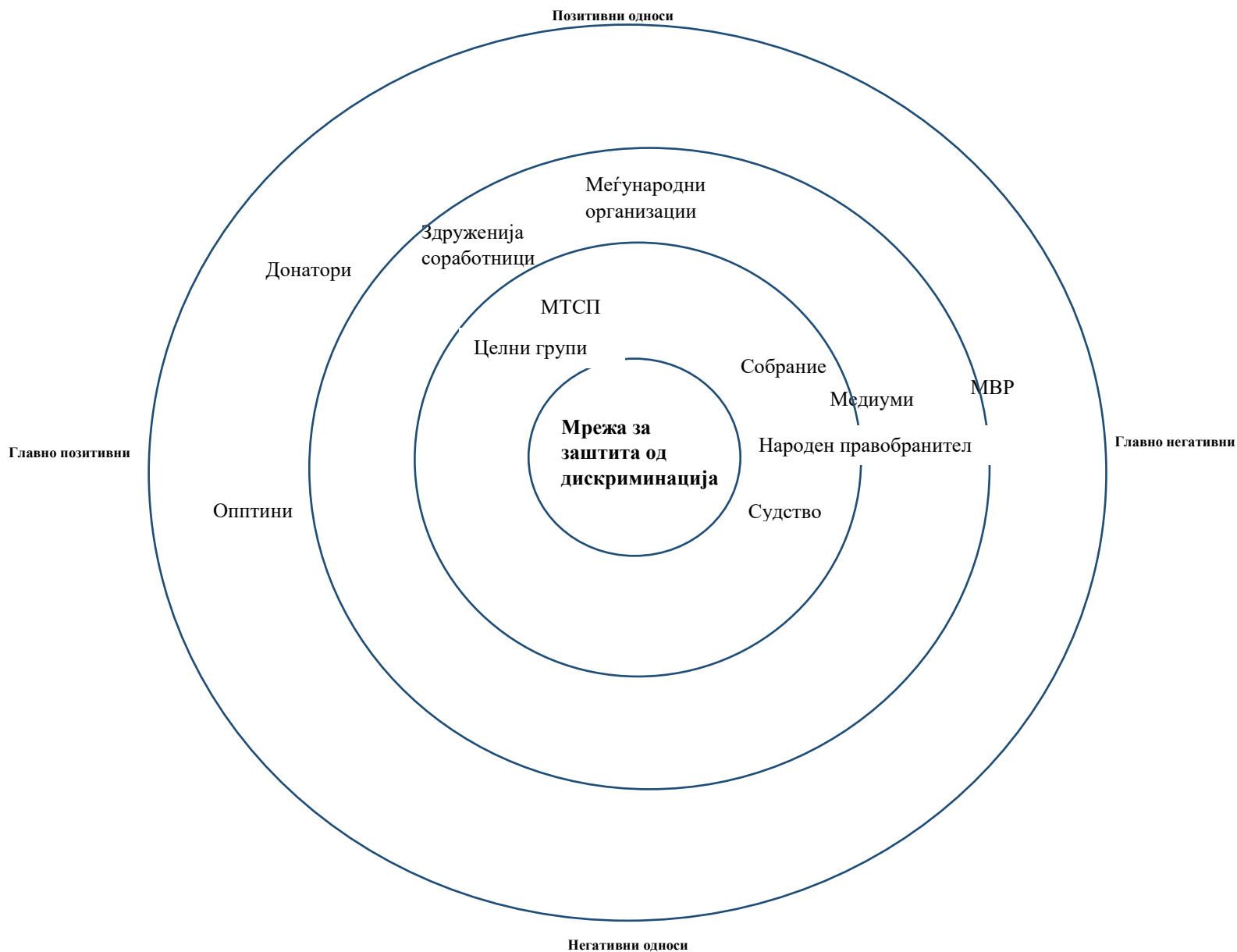
Кризата предизвикана од пандемијата Ковид 19 дополнително придонесе и ќе придонесува кон зголемување на сиромаштијата, прекршување на здравствените права и работничките права. Во креирањето и спроведувањето на мерките за намалување на последиците од кризата веќе се мапирани дискриминаторски практики, како неводење на доволно сметка за потребите на најмаргинализираните групи, доделување на средства за помош на имотни работодавачи, недоволно спроведување на санкции кон работодавачи и други субјекти кои не ги почитуваат мерките како верки институции и слично.

СОЦИЈАЛЕН КОНТЕКСТ

Постои генерална недоверба во институциите на системот, која е резултат на неефикасниот систем на заштита. Ниската свест за концептот на остварувањето и заштитата на човековите права особено кај маргинализираните групи, резултира со ниска мотивираност за пријавување на случаи на прекршување на права и иницирање на постапки за спречување и заштита од дискриминација, што води кон дополнително зајакнување на веќе постоечките стереотипи во општеството.

АНАЛИЗА НА АКТЕРИ

Анализата на актери цели да ги идентификува и мапира клучните чинители (stakeholders) во доменот на делување на Мрежата

за заштита од дискриминација и да ги појасни односите кои постојат и/или можат да се развиваат во иднина. Анализата вклучува графичко мапирање на актерите прикажано подолу и краток опис на односите со актерите во продолжение.

Односите со идентификуваните актери се опишани како што следи:

- Мрежата најблиску соработува со целните групи, бидејќи повеќето членки на Мрежата работат како даватели на услуги, имаат секојдневен контакт со целните групи, изградена комуникација и доверба и во својата работа Мрежата ќе настојува да ги одржува ваквите врски со целните групи.
- Мрежата има делумно воспоставено соработка со Народниот правобранител. Народниот правобранител се уште не ги препознава здруженијата како партнери во неговата работа.
- Мрежата ќе работи на воспоставување партнерски односи со Комисијата за спречување и заштита од дискриминација по нејзиното формирање со цел заедничко спроведување на активности за превенција од дискриминација и соработка во индивидуалните случаи на дискриминација кои ги застапуваат членките.
- Мрежата ќе работи на едукација и на сензибилизирање на судиите кои судат на предмети за дискриминација и подобрување на пристапот до судска заштита за заштита од дискриминација до целните групи.
- Потенцијални соработници на Мрежата се сите граѓански организации кои работат со маргинализирани групи на граѓани и/или нудат правна помош во случаи на дискриминација, а не се дел од Мрежата.
- Мрежата ќе работи на одржувањето на воспоставената добра и позитивна соработка со Министерството за труд и социјална политика. Мрежата е препознаена од Министерството како важен релевантен фактор во областа на недискриминацијата и во континуитет е вклучена во изработка на закони и стратешки документи за недискриминација кои се изработуваат или предложуваат од страна на Министерството.
- Мрежата ќе работи на одржување и подобрување на соработката со меѓународните организации во државата, како Организацијата на Обединетите Нации, Европската комисија, Мисијата на ОБСЕ и други.
- Мрежата има воспоставено позитивна соработка со повеќе пишани, електронски и тв медиуми. Но, медиумите (особено поголемите) не секогаш се заинтересирани да известуваат и посуштински да разработуваат теми поврзани со еднаквоста и анти-дискриминацијата. Мрежата ќе работи на одржување на ваквата соработка, но и на воспоставување на соработка со медиумите со кои нема воспоставена соработка.
- Мрежата ќе работи на таргетирање на донатори кои поддржуваат проекти на неформални мрежи на граѓански организации кои работат на полето на недискриминација. Мрежата ќе развие стратегија за генерирање фондови и следење на повиците за грантови на донаторите.
- Мрежата има воспоставено добра соработка со дел од пратениците во Собранието, со кои одржува континуирана комуникација и размена на информации. Но, Мрежата нема воспоставено комуникација со пратеници од

поконзервативните партии. Мрежата ќе се стреми кон воспоставување и унапредување на соработка со Собранието, како клучен фактор во процесот на носење закони со кои обезбедува превенција, спречување и заштита од дискриминација.

- Мрежата ќе се стреми да ја подобри соработката со Министерството за внатрешни работи, преку едукација и сензибилизација на полициските службеници за феноменот на дискриминација.

ВИЗИЈА

Визијата на Мрежата за заштита од дискриминација е:

Општество без дискриминација

Визијата на англиски јазик е:

Discrimination free society

МИСИЈА

Кратка верзија: **Спречување и заштита од дискриминација.**

На англиски јазик: Prevention and protection against discrimination.

Долга верзија: Мрежата за заштита од дискриминација се стреми кон спречување и заштита од дискриминација преку обезбедување правна помош, стратешко застапување, вклученост во процесите на следење и креирање на политиките и подигнување на свеста.

На англиски јазик: The Network for protection against discrimination strives for prevention and protection against discrimination by providing legal aid, strategic litigation, engaging in monitoring and policy making processes and raising awareness.

ЦЕЛИ

Мрежата за заштита од дискриминација ќе ги фокусира своите напори кон постигнување на три главни цели:

- Обезбедување правна помош во случаи на дискриминација и стратешко застапување;
- Следење и учество во креирање на легислатива и политики поврзани со еднаквост и недискриминација;
- Следење и активно учество во процесот на пристапување кон ЕУ;
- Зајакнување на капацитетите на судството, телата за еднаквост и институциите за спречување и заштита од дискриминација;
- Следење на спроведувањето на законите и политиките за еднаквост и недискриминација и застапување за доследна примена; и
- Подигнување на свеста на општата јавност и медиумите за еднаквост и недискриминација.

АКТИВНОСТИ

Во рамките на секоја цел, Мрежата за заштита од дискриминација ќе презема низа активности. Подолу наведените активности идентификувани при подготовката на овој документ претставуваат основна рамка за дејствување, додека нови и комплементарни активности можат да бидат дополнително вклучени.

1. Цел: Обезбедување правна помош во случаи на дискриминација и стратешко застапување

- Обезбедување правна помош на целните заедници;
- Иницирање и водење на судски постапки во стратешки случаи пред домашни и меѓународни судови и механизми за заштита;и
- Развивање на капацитетите на маргинализираните групи за препознавање и пријавување дискриминација.

2. Цел: Следење и учество во креирање на легислатива и политики

- Застапување за донесување на Законот за спречување и заштита од дискриминација, мапирање на недостатоци и застапување за унапредување на законот;
- Застапување за и учество во процесите на креирање на политики (стратешки и акциски планови) поврзани со еднаквост и недискриминација;
- Застапување за донесување на закони со цел усогласување со ЗСЗД и зајакнување на механизмите за спречување и заштита од дискриминација по области;
- Воспоставување континуирана комуникација и средби со Собранието, пратеници и пратенички групи;
- Воспоставување на континуирана комуникација и средби со Министерството за труд и социјална политика, Владата на РСМ, Министерството за правда, Министерството за образование и наука, Министерството за внатрешни работи и други релевантни органи на управата;
- Изработка на документи за јавни политики во различни области; и
- Креирање централна дата база за документирање случаи.

3. Цел: Следење и активно учество во процесот на пристапување кон ЕУ;

- Воспоставување на континуирана комуникација и средби со Секретаријатот за европски прашања;
- Учество на средби со активен придонес;
- Подготовка за учество во работните групи по поглавја 19 и 23 (политики, позиции, прибирање податоци); и
- Информирање на јавноста преку соопштенија и трибини.

4. Цел: Зајакнување на капацитетите на судството, телата за еднаквост и институциите за спречување и заштита од дискриминација;

- Воспоставување на канали за соработка и комуникација со Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, Народниот правобранител, судовите, правните факултети и Академијата за судии и јавни обвинители;
- Спроведување на обуки за јакнење на капацитетите на судии и претставници од јавната администрација;
- Спроведување на обуки за јакнење на капацитетите на Народниот правобранител и Комисијата за спречување и заштита од дискриминација;
- Поддршка на работата на локалните координативни тела за недискриминација и застапување за формирање на вакви тела во повеќе општини; и
- Континуирано јакнење на капацитетите преку обуки и средби со претставници од локалните координативни тела за недискриминација.

5. Цел: Следење на спроведувањето на законите и политиките за еднаквост и недискриминација и застапување за доследна примена;

- Следење на спроведувањето на Законот за спречување и заштита од дискриминација и работата на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација преку поднесување на претставки и подготовка на извештаи за работата;
- Следење на работата на Народниот правобранител во случаите на дискриминација преку поднесување на претставки и подготовка на извештаи;
- Следење на постапувањето на судовите во случаите на дискриминација, преку тестирање на работата на судовите и поднесување на тужби и *actio popularis* тужби, придирање на податоци и известување;
- Следење на спроведувањето на стратешките документи и акциските планови за еднаквост и недискриминација;
- Учество со претставници на Мрежата во Националното координативно тело за недискриминација;
- Следење на спроведувањето на мерките за спречување и заштита од дискриминација во стратешки области: работни односи, здравство, пристап до добра и услуги и образование;
- Следење на спроведувањето на мерките поврзани со ковид 19 пандемијата, мапирање и документирање на случаи на дискриминација и прекршување на права поврзани со ковид 19; и
- Известување за состојбите пред меѓународни и регионални тела.

6. Цел: Подигнување на свест

- Јавни трибини;
- Медиумски кампањи;

- Брифови со новинари и иницирање на изработка на медиумски содржини поврзани со еднаквост и недискриминација;
- Редовно одржување на страниците на МЗД на социјалните медиуми и објавување на содржини на веб страниците на членките; и
- Информирање на јавноста преку соопштенија, инфографици и други алатки.